

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามประกาศของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 53 ได้กำหนดให้องค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา มีอำนาจกำหนดมาตรฐาน วิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ในการผลิตและการพัฒนาครูให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง นักศึกษาได้มองสังคมไทยในอนาคตว่า พลเมืองต้องมีความสามารถ “มุ่งก้าวมัน รู้ทันโลก” และก้าวไปสู่ “สังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้” โดยให้ตระหนักถึงปัจจัยสำคัญ คือ ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาว่าเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการพัฒนาครูและวิชาชีพ ดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 52 – 57 ที่ประมวลสรุปความว่า การมีระบบ มีกระบวนการ มีการพัฒนาครู คณาจารย์บุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงนั้นจะสามารถแก้ไขปัญหาการผลิตครูที่ไม่ได้มาตรฐาน มหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งเป็นสถาบันหลักที่ทำหน้าที่ในการผลิตครู ได้ทบทวนบทบาทหน้าที่การผลิตครูทั้งกระบวนการ โดยเริ่มจากการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพครู การปฏิรูปการเรียนการสอนและกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

สำหรับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ประชุมหาแนวทางปรับหลักสูตรการผลิตครูตลอดช่วงปี พ.ศ. 2543 – 2545 ในที่สุดกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายให้กำหนดระยะเวลาในการผลิตครู ระดับปริญญาตรีเป็น 5 ปี โดยให้นักศึกษามีเวลาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนที่มีมาตรฐานอย่างน้อย 1 ปี ทั้งนี้เพื่อให้ นักศึกษาได้มีเวลาเรียนเนื้อหาวิชาเอกที่สนใจให้ลึกซึ้งมากขึ้น มีเวลาได้พัฒนาทักษะการสอนและ คุณลักษณะวิชาชีพครูที่ยาวนานมากขึ้น โดยคาดหวังว่าแนวทางนี้จะช่วยผลิตครูที่มีคุณภาพได้ มาตรฐาน สามารถประกอบวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาด้านคุณภาพของครูได้ส่วน หนึ่ง ดังนั้นสถาบันราชภัฏจึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสถาบันราชภัฏ พุทธศักราช 2546 ขึ้น เพื่อผลิตครูระดับปริญญาตรีสำหรับสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีปรัชญา เป็นการผลิตครูชั้นวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ (Capability) และมีเป้าหมายในการผลิตครูให้มีลักษณะ ของครุดี ครูเก่ง คนดีและคนเก่ง (สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2546 , หน้า 3)

ในส่วนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ มีแนวการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มชุดวิชาดังนี้ 1) กลุ่มวิชาการศึกษาทั่วไปมุ่งเน้นให้เกิดปรีชาสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต การปรับตัวที่มีคุณภาพ หลักสูตรได้กำหนดให้เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบองค์รวม มีการผสมผสานระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ ให้ศึกษาทฤษฎีแล้วนำไปสู่การปฏิบัติในสภาพจริง 2) กลุ่มชุดวิชาชีพครูมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นครูที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะวิชาชีพครู มีคุณธรรมจริยธรรมแห่งวิชาชีพ หลักสูตรได้กำหนดให้มีการผสมผสานทฤษฎีและการปฏิบัติ โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงไปสู่ห้องเรียนและสถานศึกษาในสภาพจริงให้มีการบูรณาการทั้งในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา ชุมชนและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากการทำงานในวิชาชีพ ร่วมกับเพื่อนร่วมงาน ผู้สอน ครูพี่เลี้ยง นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อการสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง 3) กลุ่มชุดวิชาเฉพาะด้าน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รอบรู้วิทยาการในฐานะที่เป็นผู้สอนในสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสนใจ แนวการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการบูรณาการความรู้ที่ได้จากหลักการและทฤษฎีต่าง ๆ ในสาระการเรียนรู้นั้น ๆ มาปฏิบัติและพัฒนาให้มีความเหมาะสมในสถานการณ์จริง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูที่ใช้เวลาเรียน 5 ปี นี้ได้มีการกำหนดให้อาจารย์ผู้สอนปรับเปลี่ยนวิธีสอนเป็นวิธีสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บูรณาการภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ นำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในสภาพจริงทั้งในโรงเรียนและชุมชน โดยคาดหวังว่าจะเป็นแนวทางที่มีผลดีต่อประสิทธิภาพในการสอนและเป็นแบบอย่างในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาได้

ในส่วนของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนั้น หลักสูตรได้กำหนดให้เป็นชุดวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในกลุ่มวิชาชีพครูประกอบด้วยชุดวิชา 5 ชุด จำนวนรวม 25 หน่วยกิต ดังนี้ 1) การปฏิบัติงานวิชาชีพครู 1 จำนวน 3 หน่วยกิต 2) การปฏิบัติงานวิชาชีพครู 2 จำนวน 3 หน่วยกิต 3) การปฏิบัติงานวิชาชีพครู 3 จำนวน 3 หน่วยกิต ทั้ง 3 ชุดนี้ กำหนดเวลาไม่น้อยกว่า 135 ชั่วโมง 4) การปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษา 1 จำนวน 8 หน่วยกิต และ 5) การปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษา 2 จำนวน 8 หน่วยกิต ทั้ง 2 ชุดวิชานี้จะต้องใช้เวลาไม่น้อยกว่า 360 ชั่วโมง ดังนั้นนักศึกษาที่เข้าเรียนตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตนี้ จะมีโอกาสได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ตรงในโรงเรียนจากการเรียนในกลุ่มชุดวิชาต่างๆ และในชุดวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2546, หน้า 206) โดยเน้นผลลัพธ์ด้านความรู้ ปัญหา คุณลักษณะ คุณธรรมจริยธรรมแห่งวิชาชีพครู และการดำเนินชีวิตด้วยปัญญา ที่จะเกิดขึ้นกับนักศึกษาเป็นสำคัญ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจุดเน้น 4 ประการ คือ 1) การเรียนรู้การบริหารจัดการศึกษา และการดำเนินกิจการของสถานศึกษา 2) การเรียนรู้ธรรมชาติ การพัฒนาและการแก้ปัญหาของผู้เรียน

3) การเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน 4) การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเป็นเวลา 1 ปี โดยเน้นการปฏิบัติการสอนในกลุ่มสาระที่เลือก 1 – 2 กลุ่มสาระ การวิจัยชั้นเรียน การปรับปรุงการสอน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การทำหน้าที่สนับสนุนด้านการเรียนการสอนภายใต้การดูแลของครูพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์และมีความเป็นครูเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป

กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตครูเพราะเป็นกระบวนการภาคปฏิบัติที่จะช่วยเสริมสร้างนักศึกษาครูให้เป็นผู้มีความรักและศรัทธาต่ออาชีพครู เป็นองค์ประกอบที่จำเป็นที่ทำให้บัณฑิตครูมีทักษะและความพร้อมในการปฏิบัติงานครูมากขึ้น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพครู การฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีอิทธิพลสำคัญต่อนักศึกษาครูมากกว่าประสบการณ์ทั้งหลายที่นักศึกษาได้รับ หากกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีประสิทธิภาพจะช่วยให้นักศึกษาสามารถพัฒนาความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานครูของตน ส่งผลให้บัณฑิตครูมีคุณภาพอย่างแท้จริง เป็นที่พึงพอใจแก่หน่วยงานผู้ใช้ครู ดังนั้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สามารถเสริมสร้างคุณภาพของนักศึกษาครูให้มีสมรรถภาพที่พึงประสงค์ได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือจากหน่วยงานผู้ใช้ครูอย่างจริงจังเพราะหน่วยงานผู้ใช้ครู คือ สถานที่ฝึกปฏิบัติ เป็นแหล่งต้นแบบที่จะให้นักศึกษาครูได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงควบคู่กับการเรียนรู้ภาคทฤษฎีจากมหาวิทยาลัย แต่จากสภาพของโรงเรียนเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ผ่านมา พบว่า โรงเรียนมีความแตกต่างกันในด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ ตลอดจนคุณลักษณะด้านบุคลากรในโรงเรียน บางโรงเรียนคาดหวังว่านักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะช่วยทดแทนบุคลากรที่ขาดแคลน ช่วยลดภาระงานสอนของครู นอกจากนี้การปฏิบัติตนของครู การให้การนิเทศนักศึกษาของอาจารย์พี่เลี้ยงยังมีความแตกต่างกัน สิ่งทีกล่าวถึงนี้ล้วนเป็นสิ่งที่ผลกระทบต่อการเรียนรู้ การพัฒนาคุณลักษณะ และคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาครู ทำให้นักศึกษาไม่เกิดคุณลักษณะตามเป้าหมายของหลักสูตรและของผู้ใช้ครู

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในมุมมองของโรงเรียน พบว่า 1) โรงเรียนเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพส่วนหนึ่งมองว่า คณะครุศาสตร์ไม่ได้เตรียมนักศึกษาให้มีคุณภาพทั้งด้านความรู้ความสามารถ ทักษะการสอน และคุณธรรมจริยธรรมในระดับที่ดีพอ บางโรงเรียนอาจารย์พี่เลี้ยงต้องกลับมาสอนเนื้อหาเดิมซ้ำ 2) โรงเรียนเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูส่วนหนึ่งบอกว่าการได้นักศึกษาฝึกประสบการณ์จะช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนครู ภาระงานหนักของครูในโรงเรียน มากกว่าจะช่วยพัฒนานักศึกษาครูให้มีทักษะการสอนและเป็นครูที่ดีได้ 3) อาจารย์นิเทศก์ส่วนหนึ่งพบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพไม่ได้รับการนิเทศที่มีคุณภาพจากอาจารย์

ที่เล็ง โดยอาจารย์ที่เล็งแต่ละคนจะปฏิบัติหรือดูแลมอบหมายงานแตกต่างกัน ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โรงเรียนมักจะประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาสูงกว่าความเป็นจริง รวมทั้งมีความรู้สึกเห็นใจนักศึกษา ไม่อยากเห็นนักศึกษาไม่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หรือช่วยเหลือนักศึกษาโดยการให้หนังสือคู่มือการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ที่ให้อยู่ให้นักศึกษานำไปใช้ประกอบการฝึกสอน ทำให้เกิดผลเสียด้านนักศึกษา

จากประเด็นปัญหาดังที่ได้นำเสนอนั้น เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่ามีผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้คือ 1) ทางคณะกรรมการ ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา 2) ทางโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน 3) ชุมชน ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง และผู้คนในชุมชน ดังนั้นในการแก้ปัญหาจึงควรเป็นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เพื่อให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครบวงจร สำหรับแนวคิดที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา คือ แนวคิดโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูที่ประเทศสหรัฐอเมริกานำไปใช้ในการจัดการครุศึกษา เพื่อให้โรงเรียนเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิต พัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนการพัฒนาวิชาชีพครู โดยมีสภาเพื่อรับรองครุศึกษาแห่งชาติ (National Council for Accreditation of Teacher Education) เป็นผู้ดูแลและพัฒนามาตรฐานในภาพรวม โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูตามแนวคิดนี้จะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ให้การสนับสนุน นักศึกษาคู นักการศึกษาในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยได้ทำงานร่วมกันทั้งในด้านการวิจัยและการปฏิบัติ เพื่อเตรียมการและพัฒนาวิชาชีพไปสู่การปฏิรูปโรงเรียน โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูนี้จะต้องมีการพัฒนาไปสู่มาตรฐานที่กลุ่มตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันกำหนดขึ้น โดยผ่านกระบวนการวิจัยและนำไปทดลองใช้เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับสถานการณ์จริง หลังจากพัฒนาตามมาตรฐานแล้ว โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูจะมีบทบาทสำคัญในการผลิตครู พัฒนาคูบุคลากรทางการศึกษาและการปฏิรูปโรงเรียน ตลอดจนเป็นหน่วยรักษามาตรฐานด้านหลักสูตรการเรียนรู้นักเรียนและมาตรฐานสถาบัน นอกจากนี้การทำงานร่วมกันของโรงเรียนพัฒนาวิชาชีพครูและอาจารย์จากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันครุศึกษาจะทำให้เกิดพลังในการปรับเปลี่ยนนโยบาย และการดำเนินงานภายในสถาบันการพัฒนาการเรียนการสอนของ นักเรียน นักศึกษาคู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งหากเป็นไปได้จะเกิดผลต่อการกำหนดนโยบายระดับเหนือขึ้นไปด้วย แนวคิดโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูจึงได้มีการนำไปปฏิบัติใน มลรัฐต่าง ๆ ทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา (www.Neate./org/2000/pdsstands, 16 ก.ย. 2547)

จากแนวคิดโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา เป้าหมายในการผลิตและพัฒนาคูแบบมีส่วนร่วมของสังคมไทย โอกาสในการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในบริบทของสังคมไทยมีความเป็นไปได้สูง เนื่องจากในปัจจุบันการศึกษาไทย

อยู่ในช่วงของการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นการปฏิรูปการจัดการศึกษาทุกระดับไปสู่เกณฑ์มาตรฐาน เพื่อการประกันคุณภาพ การพัฒนาโรงเรียนไปสู่มาตรฐาน โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูจะเป็น กิจกรรมที่ช่วยเร่งรัดการพัฒนาและการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยด้วย สำหรับ กระบวนการที่นำมาใช้ในการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐาน และพัฒนาโรงเรียนนั้น จากการศึกษาพบว่า เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ในระหว่างการปฏิบัติงานปกติ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เชื้อถือได้ นอกจากนี้ การพัฒนาโรงเรียนไปสู่เกณฑ์มาตรฐานนั้น ต้องมีการดำเนินกิจกรรมซ้ำ ๆ ให้เกิด ความก้าวหน้าไปเป็นลำดับจนกว่าจะบรรลุเกณฑ์มาตรฐานทุกด้าน และเป็นกระบวนการวิจัย ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research) มี 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การนำแผน ไปปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนความคิด เพื่อสรุปผลการดำเนินงานและเตรียมวางแผน ปฏิบัติการในช่วงต่อไป และกระบวนการวิจัยและพัฒนา (research and development) ซึ่งเน้นการ ดำเนินงานเพื่อพัฒนางานให้เกิดความก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายตามลำดับจนกระทั่งบรรลุตาม เป้าหมายในการดำเนินงานตามกระบวนการ PAR และ R & D ดังกล่าว ซึ่งจะเป็นการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและได้รับประโยชน์ในด้านวิชาการ ด้านการบริหาร จัดการ ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานและชุมชนร่วมกัน

ดังนั้นในปีการศึกษา 2547 ที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้มีนโยบาย และจัดงบประมาณสนับสนุนให้คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏทำการวิจัยเพื่อพัฒนาเกณฑ์ มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูและดำเนินการพัฒนาครูและโรงเรียนในเขตพื้นที่ รับผิดชอบให้มีคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานที่พัฒนาขึ้นเพื่อรองรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของนักศึกษาตามหลักสูตร 5 ปี การวิจัยนี้กำหนดกรอบให้เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) และ การวิจัยและพัฒนา (R&D) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการผลิตและพัฒนาครูระหว่างสถาบัน ผลิตครูและโรงเรียนซึ่งเป็นผู้ใช้ครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้ดำเนิน โครงการวิจัยและพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนา วิชาชีพครูตามนโยบายของสกอ. โรงเรียนเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่เข้าร่วมโครงการมี จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดพระมหาธาตุ และโรงเรียนพรหมคีรีพิทยาคม ตามประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2546 กระบวนการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะแรกเป็นการพัฒนา เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูมี 2 กิจกรรมสำคัญ คือ การจัดทำร่างเกณฑ์มาตรฐานและ การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐาน ระยะที่สองเป็นการพัฒนาครูและโรงเรียนไปสู่เกณฑ์มาตรฐาน มี 2 กิจกรรม สำคัญ คือ การจัดทำแผนพัฒนาครูและโรงเรียนไปสู่เกณฑ์มาตรฐานการจัดกิจกรรมพัฒนาครูและ

โรงเรียนตามแผนที่ได้กำหนดไว้ รูปแบบการการวิจัยทั้งสองระยะนี้ใช้วงจรวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAOR) ของเคมมิสและแมกแทคการ์ท

ผลการวิจัยได้เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมวิชาชีพครู ประกอบด้วยเกณฑ์มาตรฐาน 4 ด้าน 7 มาตรฐานย่อย 34 ตัวบ่งชี้ ซึ่งโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 2 โรงเรียน มีประเด็นที่ดำเนินการได้ตามเกณฑ์และไม่ได้ตามเกณฑ์ที่แตกต่างกัน ประเด็นที่ทำไม่ได้ตามเกณฑ์เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนกว่าครูและโรงเรียนมีคุณลักษณะและคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ได้พัฒนาขึ้น ปัจจุบันพบว่าโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยทั้ง 2 โรงเรียน ได้จัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาโรงเรียนในประเด็นที่ยังไม่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน กิจกรรมหนึ่งที่โรงเรียนได้ดำเนินการไปแล้ว คือ การอบรมการวิจัยชั้นเรียนแก่ครู ซึ่งครูได้สะท้อนผลจากการอบรมว่า ทำให้ตนได้รับความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น เข้าใจงาน และมีความมั่นใจที่จะทำวิจัยมากขึ้น ผลการศึกษาที่ผ่านมาเสนอแนะให้มีการพัฒนาครูและโรงเรียนอื่น ๆ ให้มีจำนวนเพียงพอที่จะรองรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อีกด้วย (อรุณี สติชัยภักติกุล และคณะ. 2547, บทคัดย่อ)

จากสภาพปัญหาและผลการวิจัยดังกล่าว คณะครุศาสตร์จำเป็นต้องดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์ให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาครูและโรงเรียนตามโครงการเดิมในประเด็นที่ยังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ต่อและขยายผลไปยังโรงเรียนใหม่ โรงเรียนปากพูนเป็นโรงเรียนหนึ่งในเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มาตลอดระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 10 ปี และโรงเรียนเต็มใจที่จะเข้าร่วมโครงการวิจัย เพื่อพัฒนาโรงเรียนไปสู่เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ดังนั้นคณะนักวิจัยจึงสนใจร่วมศึกษาเรียนรู้กระบวนการพัฒนาโรงเรียนเพื่อเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นการเพิ่มจำนวนโรงเรียนที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู และทำให้โรงเรียนและบุคลากรได้ดำเนินการพัฒนาตามประเด็นความต้องการจำเป็น นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างองค์ความรู้ในด้านการผลิตและพัฒนาครูอีกด้วย

โจทย์วิจัย

การพัฒนาโรงเรียนปากพูนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูทำได้อย่างไร

เป้าหมาย

โรงเรียนปากพูนสามารถดำเนินการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

คำถามวิจัย

1. บริบทของโรงเรียนปากพูนตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูเป็นอย่างไร ประเด็นตามตัวบ่งชี้ที่โรงเรียนจะต้องพัฒนาเพื่อเข้าสู่มาตรฐาน โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มีอะไรบ้าง
2. กระบวนการพัฒนาโรงเรียนปากพูนเพื่อเข้าสู่มาตรฐาน โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เป็นอย่างไร
3. บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียน ทีมนักวิจัย คณะครูและบุคลากร ในโรงเรียน นักเรียน และชุมชน ในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐาน โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เป็นอย่างไร
4. ความก้าวหน้าและผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐาน โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพ เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทของโรงเรียนปากพูนตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของ โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
2. เพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐาน โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
3. เพื่อศึกษาความก้าวหน้าและผลของการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐาน โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูที่เกิดขึ้นกับผู้บริหาร ทีมนักวิจัย โรงเรียน และบุคลากรของโรงเรียน ตลอดจนนักเรียนและชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. โรงเรียนปากพูนได้รับการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
2. โรงเรียนปากพูน และคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ได้องค์ความรู้ด้านการพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายฯ ไปสู่เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน
3. โรงเรียนปากพูน ชุมชน และคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มีบทเรียนและความคิดสะท้อนจากการพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายฯ ไปสู่เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ที่นำมาใช้ประโยชน์ในการผลิตและพัฒนาครูต่อไป
4. ผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักเรียนและนักศึกษาได้รับความรู้ และทักษะกระบวนการวิจัย รวมทั้งความรู้ด้านมาตรฐานวิชาชีพครูจากการพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายฯ ไปสู่เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

5. คณะครุศาสตร์มีโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สถาบันราชภัฏ พุทธศักราช 2546

6. โรงเรียนเครือข่ายฯ และอาจารย์คณะครุศาสตร์ได้มีประสบการณ์ในการทำวิจัยแบบมีส่วนร่วม มีเครือข่ายการผลิตครูและมือองค์ความรู้สำหรับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สถาบันราชภัฏ พุทธศักราช 2546

7. โรงเรียนปากพูน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีความเข้าใจตรงกัน และตระหนักในการดำเนินการและพัฒนากิจกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูร่วมกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้มุ่งศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ดังนี้

1. บริบทของโรงเรียนเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพ
2. ประเด็นปัญหาตามตัวบ่งชี้ที่โรงเรียนต้องพัฒนาตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
3. แนวทางและกระบวนการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
4. บทบาทของผู้บริหารระดับโครงการ ผู้บริหาร โรงเรียน ทีมนักวิจัย คณะครูและบุคลากรในโรงเรียน นักเรียน และชุมชน ในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช ได้แก่ โรงเรียนปากพูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดผู้มีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานของโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และตัวแทนชุมชน ของโรงเรียนปากพูน ทีมนักวิจัย และนักศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ระยะเวลาในการทำวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา จะทำการศึกษาตามโครงการตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2549 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2550

นิยามศัพท์เฉพาะ

โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความพร้อมในด้านต่างๆ ตามมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูที่จะรับนักศึกษาสาขาการศึกษาที่เรียนตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2546 เข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง ข้อความที่บ่งบอกถึงระดับคุณภาพในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับฝึกประสบการณ์วิชาชีพของโรงเรียนที่รับเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2546

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง การเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติงานครูตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2546 ได้แก่ การศึกษา ผู้เรียน การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การบริหารงานโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และการพัฒนาคุณลักษณะด้านวิชาชีพครู